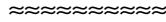


Det høje Spil

Et Eventyr



To vandringsmænd mødtes en forårmorgen på en korsvej. Den ene var gammel og grå, den anden var en munter, blomstrende ung herre¹. Gubben gik krum ved sin stav og havde en bylt på ryggen. Det unge menneske nynnede på en lystig forårssang og havde en citar² i hånden, hvori han af og til greb med rask og kraftig hånd, medens de spøgende morgenvinde legede med hans lysegule lokker. ”Guds Fred!” – sagde den gamle og hvilede sig på en gråsten som stod til grænseskel på vejen – ”Du danser syngende ud i verden som jeg ser; jeg lister mig så sagtelig tilbage. Lykke på rejsen, unge ven! Lad mig se du kommer lige så lystig tilbage, når du har set og hørt så meget som jeg”.

”Tilbage?” – svarede den unge rejsende – ”Det har jeg ikke i sinde, før end jeg har været ved verdens ende og der er nok langt til”.

”Rimeligvis!” – svarede oldingen – ”Du rejser vel på din kunst?”.

”Min kunst?” – spurgte den unge herre og lo – ”Nu ja! Jeg tror du har ret, gamle! Jeg rejser på min kunst; rigtignok ved jeg ikke så lige, hvori den består; dog jo, det må være den kunst at leve lystigt. Dertil har jeg stort anlæg af naturen. Jeg har i otte dage, må du vide, sat hele min fædrearv over styr og agter nu at rejse verden igennem med disse tre dukater og denne lille flaske tokayer!”³.

”Er det din hele formue?” – spurgte gubben og sukede.

”Ja vist, gamle! Drik min sundhed før vi skilles ad! Så bliver vi straks begge lettere til fods”.

Den gamle tog flasken, drak den ud til den sidste dråbe og sukede igen. ”Nu, vel bekomme dig, gråskæg!” – sagde den lystige, unge mand – ”Du trængte til en hjertestyrkning, ser jeg; nu behøver jeg ikke længere at slæbe på den flaske!” – han kastede den over hovedet i græsset – ”Men hvorfor sukker du så tit?”.

¹ Den senere benævnte Holger

² ♂: citar; strengeinstrument

³ Vin fra (omegnen af) byen Tokay (Ungarn)

”Jeg er en bedrøvet enkemand” – sukgede den gamle – ”og min datter ligger ude i mit skovhus og trækkes med feberen; Gud ved om hun lever til jeg kommer igen; men jeg må til staden og købe lægemidler til hende for vor sidste smule linned”.

”Der har du resten af min fædrearv” – sagde det unge menneske og rakte ham de tre dukater – ”De var gået pokker i vold alligevel i det første værtshus; men nu skal du se, din datter kommer sig nok, for der er altid god lykke ved mine penge”. Derpå begyndte han at synge igen og ville gå; men den gamle rejste sig og tog ham ved ærmet: ”Tøv lidt!” – sagde han – ”Der har du en halvskilling, søn! nu er du dog ikke uden rejsepenge; lad mig se, du holder godt hus med den! Så er du en holden mand endnu”. Derpå tog den gamle sin stav og gik hurtigt til den modsatte side.

Den unge Holger stod ganske forundret og så snart på halvskillingen, snart efter den løjerlige gamle. Endelig brast han ud i en høj latter over sin tåbelige godhjertethed: ”Drikke min vin, tage mine penge! Og gøre nar af mig oven i købet! Nu, det må jeg lide” – sagde han – ”Det var ret en snurrig¹ broder, ret sådan en karl efter mit eget hjerte og se om han ikke kunne tage benene med sig når han ville. Nu, det var da mit første eventyr. Jeg begynder ikke så galt på det splinternye liv jeg nu agter at føre. Nu er jeg allerede en holden mand; hvad kan der ikke blive af mig inden jeg når verdens ende?”. Han stak halvskillingen i lommen, sang sin vise til ende og gik videre.

Da middagssolen begyndte at brænde ham for hedt, så han et hus ved landevejen og gik derind. På selskabet og modtagelsen så han straks det var et værtshus og krævede nu rask ind både spise og drikke, det bedste, huset formåede uden at tænke på andet end at han trængte dertil; men at han ikke havde en hel skilling i lommen, faldt ham ikke ind førend både hunger og tørst var stillet; thi han havde altid tilforn levet i overflødighed og plejede aldrig at plage sig med sorger for den tilkommende time. Nu greb han rask i lommen for at betale; men da han kun fik halvskillingen i hånden, fandt han sin stilling så pudserlig og ny at den aftvang ham en lydelig latter. Da værten og gæsterne forundrede sig over den fremmede unge herre som sad alene ved bordet og lo, fortalte han dem åbenhjertigt at han ikke ejede en skilling og spurgte om det ikke var morsomt. Alle fandt det ret artig undtagen værten som straks bemægtigede sig hans hat og hans citar og lod nogle plumpe ord falde om praktkere og gavtyve som dog ikke forstyrrede det unge menneskes munterhed. ”I er en snild mand, hr. vært!” – sagde han – ”I vil ikke jeg skal være længe i den forlegenhed, ser jeg. Nu vel! Skal jeg gå uden hat og citar videre, så må I dog først drikke et glas vin med mig og disse gode venner på min sundhed. – Tak den, som byder!” – sagde værten – ”En flaske vil jeg endnu lade Jer få for det lapperi!²”. Vinen kom og Holger, værten og gæsterne lod den smage sig vel. Iblandt gæsterne sad en lang, mager mand som lo hånligt ad den overgivne unge herre idet han vendte sig til ham og sagde: ”Ser jeg ret, så har I dog endnu en halv skilling, fremmede! Den skulle I sætte på lykkespil, så kunne I endnu blive rig inden aften”.

”Ja rigtigt!” – svarede Holger – ”Jeg er en holden mand endnu; tør I vove Jer halvskilling mod min, så kom!”.

Under almindelig latter fik man terningerne frem og de trillede så heldigt for Holger, at han ved bestandig at sætte det vundne ud på næste kast i kort tid havde vundet en

¹ ☺: Løjerlig; pudsig; spassembler

² ☺: Ragelse

dukat. Han blev således ved, og snart var halvskillingen skjult med lutter vundne dukater. Nu blev den magre mand vred og kastede terningerne hen ad bordet: "Enten er I en heksemester" – sagde han – "eller også I spiller falsk". "Ingen af delene" – sagde Holger – "giv mig hat og citar, hr. vært! Dukaterne er eders". Forundret skrabede værten den store sum til sig og Holger tog citar og hat, stak halvskillingen i lommen og gik. Men den lange, magre mand gik efter ham, kaldte ham høfligt tilbage og bad ham ikke at tage hans heftighed ilde op. Til bevis for at han agtede den tabte sum for intet, ville han nu vove hele sin guldbørs¹ mod den blotte halvskilling.

"Det er et ord" – svarede Holger – "men I ved jo, jeg vinder. Lykken er nu én gang med mig i dag og sandt at sige, jeg kedes ved et spil hvorved jeg hverken har stort at vove eller vinde; for jeg agter alle eders penge ikke meget mere end min halvskilling; men vil I endelig af med dem, kan de jo sagtens være et kast værd". Han kastede og vandt.

Den lange mand lo hånligt og rakte ham sin tunge guldbørs: "Endnu et kast!" – sagde han – "Jeg har ikke flere penge; men nu sætter jeg min frihed på spil, hvis I vil sætte guldbørsen, halvskillingen og et år af eders liv derimod!"

Alle studsede og så forundrede på den lange mand, som ikke lod til at finde noget usædvanligt i sit forslag.

"Hvorledes forstår I det?" – spurgte Holger – "Nu begynder spillet at more mig; for liv og frihed ved jeg at sætte pris på".

"Dersom I også vinder i dette kast" – svarede spilleren – "så er jeg eders slave, så længe I selv vil, så kan I befale mig hvad I vil, og jeg skal lystre; men vinder jeg, så taber I foruden hele eders skat et år af eders liv som jeg har lov til at benytte på hvad måde jeg vil eller med andre ord: Så har jeg hvervet Eder på et år til min tjeneste".

"I er en Fandens karl" – sagde Holger – "der har I jo opfundet et ganske nyt vovespil som er særdeles forførende. Jeg ville forsvoret at jeg nogensinde i mit liv skulle blive en spiller; men nu får jeg med ét stor lyst dertil. Lad mig nu først tage Jer ret i betragtning! Hvad kan jeg bruge Jer til, hvis jeg vinder?"

"Til hvad I lyster," – svarede den lange mand – "Jeg er en munter fætter, ja ret en Fandens karl, som I siger, og har gode indfald som I jo ser. Mit hoved er til Eders tjeneste, hvis I vinder mig, og benene med – og når I har mig ved hånden, kan I altid leve lystigt i verden".

"Jeg kaster allerede" – sagde Holger og slog terningerne hen ad bordet; den ene faldt med to øjne i vejret, og de tvende kun med ét og det unge menneske blev hed om hjertet for det år af hans liv som allerede så godt som var bortspillet.

"Skal vi gå på akkord?" – sagde den lange mand – "Efter al sandsynlighed må I tabe når jeg nu kaster; men I må kaste om igen når I vil forhøje indsatsen. Jeg forlanger ikke eders penge; men læg et år til af jeres liv og sæt kone og børn med på det kast og jeg benytter mig ikke af min fordel!"

"Ét år til? Det er højt spil" – sagde Holger – "men kone og børn har jeg ikke, hvorledes kan jeg da sætte dem på spil?"

"Hvad man ikke har, kan man få" – sagde spilleren.

"Nu! den tid, den sorg!" – svarede Holger og lo – "Kone og børn får jeg nok aldrig alligevel; jeg er ikke så stadig af mig og spiller jeg dem bort før jeg får dem, så har jeg så

¹ ☺: Pengepung

mange sorger mindre i verden. Top! Altså kone og børn og to år af mit liv; dog det skal være to af de sidste: De duer så dog ikke til noget alligevel; men forord volder ingen trætte og vinder jeg, skal I være min nar så længe I lever”.

”Det er et ord!” – sagde spilleren. De kastede og Holger tabte. Nu mærkede han først at hans halvskilling var borte og da han så den i spillerens hånd, blev han vred og sagde: ”Hid med min halvskilling! I vandt kun to år af mit liv og kone og børn; men halvskillingen hører Jer ikke til. Med den er jo lykken gået fra mig”.

”Jeg har ikke i sinde at beholde den” – svarede spilleren og rakte ham den tilbage – ”men er det en lykkeskilling som det lader til, så skal Fanden spille længere med Jer.” Derpå tog den lange mand hurtigt hat og stok, og gik så hastigt at ingen så hvor han blev af.

”Det var en pudsig karl” – sagde Holger – ”jeg ved nu næsten ikke, om det var spøg eller alvor med det spil, men da jeg har beholdt hans guldbørs, lader det næsten til at være alvor og han giver vel heller ikke slip på sin gevinst hvor naragtig den end er. Kun undrer det mig i så fald at han ikke engang spurgte om mit navn og hvor jeg var at finde når terminen engang var for hånden. Dog den tid, den sorg! Skulle han imidlertid komme her en anden gang, så sig ham, hr. vært, at hans skyldner hedder Holger Frank og er at finde i den vide verden. – Men nu er jeg jo en rig mand; nu vil jeg ikke gå et skridt længere. Skaf mig hest og rideknægt, vært! Jeg vil leve standsmæssigt så længe der er en skilling i pungen”.

Han levede nu lystigt så længe han var i værtshuset og forlod det i en halv rus på en rask og prægtig opsadlet gænger og med en galloneret¹ rideknægt bag efter sig. Ved disse omkostninger var imidlertid næsten hele guldbørsen tømt, men derpå tænkte ikke den lystige lykkeridder. Hver gang han på vejen traf et muntert rejseselskab, gjorde han straks bekendtskab og bad de nye venner at følge med sig til næste værtshus og hver gang en stodder gik ham forbi, kastede han et guldstykke i hans hat.

Om aftenen kom han til en stor stad med en hel hob andre rejsende, både herrer og damer, som han alle havde indbudt til at tilbringe aftenen hos sig. De tog ind på det prægtigste gæstgiversted i byen og den unge ødeland lod anrette et gæstebud for dem, så prægtigt og overdådigt som det vel var muligt. Natten gik med dans og fornøjelig tumult. Men da han næste dag ville ride videre og værten kom med sin regning, havde han kun tre dukater og sin halvskilling tilbage og var omtrent lige så rig, som da han begyndte sin eventyrlige rejse. ”Det ser galt ud” – tænkte han – ”min salig fader var dog en anderledes økonom end jeg. Han rådede mig også altid til at vende en skilling tre gange inden jeg gav den ud, så skulle jeg aldrig komme i stor trang for penge sagde han. Det må jeg da engang forsøge”. Han lo og vendte for spøg hver dukat tre gange og gav værten dem, som forundret så på denne øvelse og tænkte allerede på at sende bud efter vagten for at sætte den letsindige galning i gælds fængslet; thi det så helt misligt ud med betalingen. ”I skal få hver skilling jeg har” – sagde Holger – ”resten får I have til gode til jeg bliver rig igen”. Nu vendte han også sin halvskilling tre gange og ville give den til den forskrækkede vært. Da gled et guldstykke ud af hans hånd på bordet og halvskillingen havde han endnu. ”Ja så!” – tænkte Holger – ”Så havde min fader dog ret.” – Han blev ved at vende halvskillingen så længe, og der drattede en dukat ud af hånden på ham efter

¹ Iført tjenerdragt med besætninger (galoner)

den anden til værten var til takke betalt. ”I har en ganske egen måde at tælle penge ud på” – sagde værten – ”jeg tror I ryster dem ud af Eders ærme”. – ”Jeg tror det næsten med” – sagde Holger og gerne havde nu værten, som mærkede hemmeligheden, givet tidobbelt så stor en sum for den velsignede halvskilling, hvis vidunderlige ynglekraft dens besidder nu først kendte. Holger glemte heller ikke at putte den i lommen og tog hastigt afsked for ikke af den misundelige vært at blive anklaget for trolddom og måske hængt eller stegt inden aften.

Nu gik rejsen videre fort hvorhen lunet eller hesten ville og ingensteds savnede han lystige selskabsbrødre og gæstfri modtagelse, thi han havde fået så stor en færdighed i at vende sin halvskilling at han uden at nogen så hvorledes det gik til kunne tælle så stor en sum ud af hånden på én gang som enhver forlangte. Men denne tællen gik så ofte på at han til sidst blev ked deraf. En dag kaldte han på sin rideknægt, Jochum, og lærte ham kunsten: ”Nu er du min skatmester” – sagde han og kastede halvskillingen hen til ham – ”du skal ikke knibe på skillingen. Øs kun penge ud som sand og sæt selv så meget over styr som du lyster!”. ”Hvad holder jeg den dagdriver for” – tænkte han – ”når jeg selv skulle have nødig at gøre guld”.

Jochum havde altid tilforn været en ærlig karl og det gik godt i nogle dage med hans nye embede, men til sidst blev fristelsen ham for stor og han sagde til sin herre: ”Tag jer lykkeskilling selv i forvaring! Ellers løber jeg vist bort med den engang. Jeg har allerede et par gange været på vejen dertil”. – ”Sladder!” – sagde Holger – ”Du er en ærlig karl og løber ikke bort for en halvskilling, ved jeg”. Men en morgen var Jochum virkelig forsvundet med den frugtbare lykkeskilling. ”Det var en dum streg” – sagde Holger – ”men karlen er i grunden undskyldt, han kendte sin egen skrøbelighed. Nu har jeg det så godt og har ingen til at pudse mine støvler i dag”. Han trak støvlerne på som de var og da han havde solgt sin hest for at betale hvad han skyldte, gik han syngende ud i verden igen og lod fem være lige. På vejen mødte han en gammel kone som bad ham om en almisse. Han gav hende sin næstsidste skilling og hun tog hans hånd og sagde: ”Skal jeg spå dig? unge menneske!” – ”Ja vel!” – sagde Holger – ”Dog nej, vidste jeg forud hvad der skulle hændes mig i næste øjeblik, så havde jeg ingen fornøjelse af at vente det; men ved du mere end jeg, så sig mig hvor min kære Jochum er blevet af med min halvskilling! Jeg trænger snart til frokost, og han er løbet bort med alle mine penge”.

”Skal jeg slå et øje eller to ud på din tyv?” – sagde konen – ”Det er mig en smal sag, men sig dig hvor han er, kan jeg ikke”.

”Nej morlil!” – svarede Holger – ”Det er ikke værd, så fordærvede I mig jo karlen for hans hele liv og han kunne ingen lykke gøre mere hos pigerne, men kan I hekse, så spil ham et andet puds som ingen skade gør ham på lemmer og helbred! For når jeg undtager denne lille skarnstreg, så er det et godt stykke karl for resten”.

”Det skal ske!” – sagde heksen og gik.

Holger gik videre og lod fiolen eller egentlig citaren sørge. Den spillede han på så længe han kunne, men solgte den til sidst for mad og drikke og måtte siden klare sig med at synge uden strengeleg. Men til sidst skreg tarmene så stærkt til hans sang at han begyndte at bande Jochum og love ham et godt livfuld prygl hvis han traf ham igen. En aften kom han til et herberg, købte sig en skofte¹ for sin sidste skilling og drak en god

¹ Groft, hårdtbagt brød

slurk vand dertil af posten; derpå lagde han sig til hvile i stalden på et knippe halm. Om morgenen tilbød han sig for en tarvelig frokost at sadle heste til de rejsende for staldkarlen. Den første hest han kom til vrinskede velbekendt ad ham og han kendte med forundring og glæde Jochums blissede hoppe. Han sadlede den straks og trak den for døren. Nu kom Jochum, klædt som en fornem herre, men med kjolen slæbende efter sig og ganske søvniq og vranten for at sætte sig til hest. Da han så sin herre holde stighbøjlen, faldt han med anger og skamfuldhed ned på sine knæ i skarnet, rakte ham halvskillingen og en fuldspækket guldbørs: ”Tag hvad Eders er, kære herre!” – sagde han – ”og tilgiv mig! I befrier mig med det samme for en byrde som jeg for længe siden er ked af. Jeg har af frygt for tyve ikke lukket et øje siden jeg forlod Jer, og” –

”Tyv tror, hver mand stjæler” – afbrød Holger ham og måtte smile over den arme karl, som midt i sin pragt og herlighed så helt forvåget¹ og latterlig ud. Han hjalp ham nu selv op af skarnet og gav ham ikke engang de prygl han havde tiltænkt ham, men lo mere jo længere han betragtede ham.

”Lad mig være eders rideknægt igen som før” – bad den angerfulde Jochum – ”så er æren vel mindre, men skammen og frygten også mindre, håber jeg, og den onde skal aldrig mere forføre mig til at ville være en fornem herre. Jeg har kun haft ærgrelse og fortræd deraf, og når jeg troede at jeg ret teede mig fornemt og standsmæssigt, lo folk mig ud og bedrog mig dertil i mine åbne øjne. Dertil kommer den ulykke at jeg ser ud som en nar, for det er som forhekset og jeg har aldrig kunnet få en herrekjole som passede mig. Lad mig nu skille mig ved denne forbandede stads, og mens I gør Eder til gode i kroen, herre! som I nok trænger til, vil jeg, hvis I tillader det, tage mig en lille lur at jeg ikke skal falde i søvn for Eder på vejen”.

Heksen har dog holdt ord – tænkte Holger og føjede den arme stymper i hans begæring. Da karlen havde udsovet og hans herre fået erstatning for den lange faste, satte Holger sig på den blissede hoppe og købte et æsel af værten til sin ledsager. Jochum satte sig, i ydmyg tjenerdragt på æslet og fulgte i ærbødig frastand sin lystige herre som han fra den dag af aldrig mere forlod, men blev en tro og hengiven tjener.

En dag kom Holger i følgeskab med to unge, opblæste riddersmænd som talte vidt og bredt om deres turneringer og heltegerninger og berømmede deres herskerinder over al måde. Den unge eventyrer havde ingen bedrifter at berømme sig af og ingen herskerinde at rose. Du må slås – tænkte han – og forelske dig engang, så kan du også snakke med. De karle ser ikke ud til at være halvt så raske som du. Jeg vil for en forandrings skyld yppe klammeri for dog at se, hvad jeg duer til i krig! ”Hør, ved I hvad!” – sagde han til ridderne – ”I skulle ikke snakke så meget om jer selv og eders Dulcineer², I må ikke tro I er de største helte i verden og jeg har set mange smukke piger, som vist er ti gange så dejlige som de damer I taler om”.

Begge de unge riddere blev herover så forbitrede, at de straks for imod ham med deres lanser og Jochum blev så angst for sin kære herres liv at han nær havde slået sit dovne æsel ihjel for at komme ham til hjælp. ”I er dog aldrig gale” – sagde Holger – ”og vil sætte mig levende på spid, når jeg ikke har så meget som en hundepisk at forsvare mig med? Er I så tapre og ædle riddere som I gør ord af, så tøver I vel lidt til jeg også får noget

¹ ☺: Udmattet

² ☺: Elskede kvinder

at stikke fra mig med!” De unge riddere skammede sig og holdt inde. ”Vil den ene af jer” – vedblev Holger – ”låne mig sine våben, så vil jeg vove en dyst med den anden og dersom han overvinder mig, så vil jeg tro jer på jeres ordog vi drikker alle tre forlig når vi kommer til herberget, at sige: Hvis ingen af os bliver slået sådan ihjel at han ikke kan drikke. Jeg har ret lyst til at se, hvordan sådan en krig ser ud”.

De to unge riddere kastede nu lod om hvo der skulle låne ham sine våben og hvo der skulle slås med ham, og da Holger havde fået rustningen på og lansen i hånden, svang han sig rask på sin blis og syntes nu, han var dobbelt så stærk og tapper som før. ”Det er en ganske ny leg” – sagde han – ”jeg burde dog øve mig lidt, før end vi begynder! Hør Jochum! Trav imod mig på dit æsel og lad mig se om jeg kan stikke dig af sadlen!”. Jochum undskyldte sig for denne prøve: ”Kære herre!” – sagde han – ”I spørger så vist i utide; tag I fat på den pansrede herre! Jeg skal nok gøre det af med den anden!”. ”Det er et ord!” – sagde Holger – ”lad os hver tage sin”. I det samme styrtede den fremmede ridder imod ham. Holger skyndte sig at sætte sig i samme stilling som sin modstander, klemte sig fast i sadlen med begge knæ og lod stå til. Vel fik han et dygtigt lansestød i siden; men det rokkede ham dog ikke af stedet. Ridderen lå derimod i grøften og hans ganger vendte benene i vejret. ”Haha” – tænkte Holger – ”er du sådan en helt, så skal pokker lade sig lumpe¹ af nogen ridder herefter!”. Hans modstander krøb nu skamfuld op af grøften og erklærede sig for overvundet; men det fortrød ham ikke – føjede han høfligt til – thi det var ingen skam at falde for så tapper en herres lanse. Imidlertid havde Jochum tvunget den anden ridder til en nævekamp og havde samme lykke som sin lystige herre. Ridderen var ikke vant til den slags kamp og måtte snart give tabt for den plumpe og håndfaste rideknægt. ”Skal vi nu slutte fred” – sagde Holger – ”så forlanger jeg som sejrherre de ridderlige våben jeg nu bærer. Vil I ikke afstå mig dem, så vover jeg endnu en dyst med jer begge”. Den ene ridder tav og pyntede på fjerer i sin hjelm, den anden bed sig i læben, men fattede snart en rask beslutning. Han overøste Holger med høfligheder og forsikrede det var ham en sand ære at han ville bære hans våben.

”Til bevis på min højagtelse vil jeg bytte ganger med Eder, tapre ridder!” – sagde nu Jochum og steg af sit æsel, og den høflige ridder, som nylig havde prøvet at Jochum var en håndfast karl, modtog forslaget som en æresbevisning. Således blev freden nu sluttet og Jochum var ikke lidet stolt af sin og sin herres sejr; især morede det ham kosteligt at se den ene ridder komme slukøret bag efter på æslet og den anden ømme sig hver gang hesten gjorde et spring med ham; men ingen af dem talte nu et ord mere om sine bedrifter den gang. Da de i herberget havde drukket sammen på en lykkelig rejse, tog ridderne afsked og forsikrede at det glædede dem meget at have gjort så ridderlig herres bekendtskab.

”Hør, Jochum!” – sagde Holger, da vinen begyndte at løbe ham lidt om i hovedet – ”Kender du ingen smuk dame jeg kan forelske mig i? Forelske mig vil jeg nu og det i en hast: Jeg vil ikke give de pralhans² efter i noget”.

”Jeg ved ikke bedre” – svarede Jochum – ”end at herren forelsker sig i prinsessen af Velskland³. Hun skal være den dejligste dame i verden; mange riddere er blevet gale af

¹ ☪: Behandle foragtligt

² ☪: Pralhalse

³ Italien

kærlighed til hende og hvorvel jeg aldrig har set hende, har jeg selv allerede en rem af huden¹, skønt jeg dog kun er en lumpen rideknægt”.

”Tyveknægt kunne du gerne have sagt og ikke løjet endda” – sagde Holger – ”men fra i dag af skal din ære være så ren og blank som et spejl; for du har kæmpet som en helt, Jochum! Hvad prinsessen af Velskland angår, så måtte jeg være en klods om jeg ikke også kunne blive forelsket i hende siden du allerede har en rem af huden. Vi vil straks ride derhen og se hende. Måske bryder jeg en lanse for hendes ære; men gifte mig med hende skal jeg dog vel vogte mig for, blev jeg end ti gange så forelsket som jeg agter at blive”.

”Jeg ved dog, I er ingen munk eller johanniterridder, herre!” sagde Jochum.

”Ingenlunde” – svarede Holger og tømte sit glas – ”men en frihedsridder er jeg; og blev jeg også engang bindegald af forelskelse, så har jeg intet imod kærligheden selv – den kan være artig nok for en forandrings skyld; men troskaben, Jochum! Den blev jeg nok snart ked af, hvis jeg kender den ret. Desuden spiller jeg måske Fanden et puds, hvis jeg aldrig gifter mig. Jeg har for længe siden spillet kone og børn bort, må du vide, og var det ikke til Beelsebub² selv, så var det dog vist til en af hans håndlangere”.

”Det er en underlig tale, I fører!” – sagde Jochum og korsede sig – ”Jeg tror vinen er løbet Jer lidt i hovedet”.

”Det kan nok være!” – svarede Holger – ”Husk mig på, når jeg bliver ædru at vi straks rider til Velskland!”.

”Det skal ske!” – sagde Jochum og da hestene var sadlet, glemte Jochum ikke at erindre sin herre om hans beslutning. De tog nu også virkelig vejen til Velskland og efter mangfoldige lystige eventyr og adskillige ridderlige foretagender hvorved Holger vandt lige så megen ære som færdighed i at bruge sin lanse, kom de tillige med flere unge riddere til Velskland og ingen tvivlede på at den unge galning jo var født og båret til den ridderlige heltestand. Nu kom de endelig til den stad, hvor den skønne prinsesse lyste som en sol og fortryllede hele landet omkring sig. Næste dag var et stort ridderspil for hånden hvorved den skønne prinsesse skulle uddele prisen til den tapreste ridder. Den unge eventyrer meldte sig ved hoffet, udbad sig tilladelse til at tage del i turneringen og udgav sig for en slægtning af den berømte Holger Danske med hvem han også virkelig troede at være i et slags slægtskab fra den dag han havde opdaget at han var så tapper en karl.

Han blev meget nådigt modtaget, ja havde endogså den lykke at se den dejlige prinsesse og ganske svimmel i hovedet af hendes blændende skønhed, kom han som en beruset tilbage til herberget og omfavnede Jochum så heftigt at den arme karl var færdig at tabe vejret derved. ”Puds mit harnisk, så det kan skinne som en sol” – sagde Holger – ”og giv min blis en tønne havre eller to! I morgen skal jeg bryde en lanse for de dejligste øjne jeg i mine dage har set”.

”Tag Jer i agt, herre!” – sagde Jochum – ”at I ikke også får en skrue løs! Husk på I er en frihedsridder!”.

”Det er jeg også” – sagde Holger – ”og skønt jeg er så forelsket at jeg ikke ved hvad ben jeg skal stå på, så har det dog nok ingen nød hvis jeg ellers kender mig selv ret; det går

¹ Har tidligere betydet at få ”sin del af genvordighederne” men bruges i dag for det at få en skavank/”have en fejl” eller lignende i mildere grad end andre/have ”en snert” af noget, jf. Biblioteksvagten.dk

² ⚔: Beelzebub eller Beelzebul; Satan, jf. *Det nye Testamente*

nok over når vi i overmorgen rider ud i den vide verden igen. Men dersom jeg ikke i morgen bliver sejrherre ved ridderspillet og kaster alle de andre riddere af sadlen som vanter¹, så er min ridderære [gået] fløjten og det er ude med min lykke som helt; for du må vide jeg har pralet en smule og sagt at jeg var af den uovervindelige Holger Danskes slægt; men jeg håber du skal ingen skam have af mig, Jochum!”

”Før skulle jeg selv tage en hånd i med!” – svarede Jochum og fik nu travlt med at berede alt til at gøre sin herres ridderfærd så glimrende som muligt.

Imidlertid faldt tiden Holger lang. Han gik ud af byen for at se sig om og tænkte på den skønne prinsesse uden dog derfor at vende øjnene bort fra de andre skønheder som i hobetal gik ham forbi og hvoriblandt nogle smilede så yndigt til ham at han nær havde glemte, det var prinsessen han nu dog var forelsket i. Det var en dejlig sommeraften. Egnen var skøn og tillokkende og han blev ved at gå fort, til han kom til en skov. Der sad en gammel pjaltet sigøjner på en stente² som man skulle over for at komme i skoven. Da Holger nærmede sig stenten, rejste gubben sig og bad om lidt i Guds navn og Holger genkendte straks den besynderlige gamle mand, som havde givet ham den lykkebringende halvskilling.

”Ser jeg ret” – sagde han til stodderen – ”så er det dig, som har gjort mig til en holden mand. Det ser du dog ikke ud til selv at være. Du hænger jo sammen af lutter pjalter. Vidste du måske ikke selv at det var en lykkeskilling, du gav mig da sidst vi sås?”

”En lykkeskilling?” – spurgte gubben – ”vil I gøre nar af mig, unge menneske!”

”Nej, vist vil jeg ikke!” – svarede Holger. – ”Var det ikke dig, som gav mig denne halvskilling?”

”I er dog ikke vred på mig for den spøg?” – sagde gubben – ”Jeg mente det ikke så ilde; men jeg så, I var af det slags folk, der giver alting bort til den første den bedste som kan sætte et ynkeligt ansigt op og da det netop har været min ulykke i verden, ville jeg advare Eder for min skæbne ved en uskyldig spøg. I skal ellers have tak for de tre dukater! De hjalp min datter på fode igen. Nu er hun gudskelov frisk og rask. Hun sidder og spinder flittigt, mens jeg går omkring og tigger lidt til hjælp til husholdningen. Vort lille skovhus måtte vi da sælge; nu har vi betlet os hertil, og så længe det er sommer, bo vi ret godt herude i skoven i en hule, som de vilde dyr har været så gode at overlade os”.

”Jeg ved ikke ret, hvad jeg skal tro om dig, gubbe!” – svarede Holger – ”men er du virkelig så fattig som du lader til, så har du der din halvskilling igen. Hver gang du vender den tre gange, har du en dukat i din hånd. Siden du ikke har vidst deraf da du gav mig den, så hører den jo dig endnu til med rette”. Han gjorde straks en prøve med halvskillingen for den gamle som lod til at forundre sig højlig derover, og med stor taknemmelighed puttede stodderen nu halvskillingen i lommen. ”Jeg bor straks³ herved” – sagde han glad – ”har I lyst til at se min ringe lejlighed, så kom med! Endnu i dag får vi tage til takke med hulen; men i morgen vil jeg bo i et slot!”.

”Det havde jeg gjort for længe siden” – sagde Holger – ”hvis jeg ikke havde en naturlig afsky for at være bosiddende, det være sig i et slot eller hundehus! Når man har hus og hjem, er man dog på en vis måde en lænkehund”.

¹ Udtryk for noget, der mangler fasthed og form (som en henkastet vante)

² ∩: gærde

³ ∩: tæt

”I forstår Jer kun lidt på den huslige lyksalighed” – sagde gubben og rystede på hovedet.

Holger lo og mente at den kunne han tidsnok få forstand på, når raden kom til ham at gå omkring og tigge lidt til hjælp til husholdningen.

Nu kom de til hulen og en pige kom dem i møde, skøn som en himlens engel; men af den fattige sigøjnerdragt slog den ene las den anden om hendes skønne legeme og en pludselig rødme overfør hendes dejlige kinder da hun så den fremmede herre.

”Min stakkels Mirza undser sig ved at tage imod en fremmed i så tarvelig en påklædning” – sagde gubben. Holger stod som fortryllet og kunne ikke sige et ord; thi han syntes livagtigt at se den skønne prinsesse for sine øjne, kun tusind fold elskværdigere i den ydmyge betlerdragt og med de rødmende kinder, end som han sidst havde set hende i den glimrende pragt og med det høje, fyrstelige smil. ”Dejlige prinsesse!” – sagde han endelig og bøjede uden selv at vide det sit knæ for den skønne – ”Hvorledes er det muligt at jeg træffer Eder her?”.

”God aften, fremmede!” – sagde Mirza og nikkede – ”Jeg er ingen prinsesse, det kan du da nok se; du vil dog vel ikke spotte mig, fordi jeg er lidt fattig og pjaltet?”.

”Prinsesse!” – stammede Holger igen.

”Fy, skam dig!” – sagde Mirza – ”jeg vil ikke snakke mere med dig. Du ser dog ikke nær så ond ud som du lader til”. Hun vendte ham nu ryggen og klappede en lille hund som lå ved siden af hendes stol på en stråmåtte og knurrede; dog kunne hun ikke bare sig for at titte under armen til den fremmede.

”Enten er jeg gået fra min forstand” – sagde Holger og rejste sig – ”eller du og prinsessen er én og den samme person; dog nej, jo mere jeg ser på dig, smukke Mirza, jo mere indser jeg min vildfarelse. Prinsessen havde dejlige sorte øjne, men dine er dog tusinde gange så huldsalige og var jeg ikke fortryllet før, så tror jeg vist nu”

”Det er skade, han ikke er rigtig i hovedet” – sagde Mirza til den gamle – ”jeg kunne ellers holde grumme meget af ham. Du må ikke bide ham, Bellino!”. Hun klappede atter den lille hund og så med et medlidende smil på den fremmede.

”Ja, er jeg ikke gal, så bliver jeg det nok snart, skønne Mirza!” – vedblev Holger – ”men ville du alligevel kun holde halvt så meget af mig som af den lille, grimme hund, som dog vel ikke er meget klogere end jeg, så ville jeg aldrig forlange at blive visere i mine dage”.

”Bellino er en køn hund” – svarede Mirza – ”men du er dog rigtignok lidt kønnere”.

”Hør, unge menneske!” – hviskede den gamle – ”lad den forelskede snak fare! Du gør mig pigen ganske forvirret i hovedet og falder jo med døren lige ind i huset, skønt her rigtignok hverken er dør eller hus; men sæt dig nu ned og fortæl os dit liv og levned! Så skal vi også fortælle dig vores”.

”Mit liv og levnet har jeg glemt” – svarede Holger – ”men det kan også være det samme! Fra i dag af begynder det først for alvor, tror jeg; thi hvor lystig jeg endog har levet i verden, har jeg dog aldrig været så sjæleglad som nu”.

”Hvad har du taget dig for, siden sidst vi sås?” – spurgte gubben.

”Ingen ting” – svarede Holger og fortalte nu med få ord hvorledes han havde flakket om, indtil han havde opdaget at han i grunden var en tapper karl og havde besluttet at være ridder og forelske sig jo før jo heller; hvorledes han endelig havde fået

prinsessen af Velskland at se og var straks blevet så indtaget af hendes skønhed at han i morgen havde i sinde at bryde en lanse til hendes ære –

Her vendte Mirza ham atter ryggen og klappede den lille hund.

”Prinsessen er skøn” – vedblev Holger – ”og hun har så stor lighed med dig, Mirza, at jeg endnu har tvivl om der er nogen forskel på Eder. Dog jo, hist skjuler sig en gylden lok blandt dine kastanjebrune hår. Det særsyn så jeg ikke på prinsessen eller noget andet menneske i verden. Vil du give mig et eneste hår af hin gyldne lok? Skønne Mirza!”

”Jeg ved ikke ret hvad jeg vil” – sagde Mirza og rakte ham dog i det samme et af de besynderlige guldhår – ”du skal ellers ikke bilde mig ind at jeg er så overvættes køn” – vedblev hun og rødmede – ”for det kan fader ikke lide; han kan ikke engang lide at jeg ser mig selv i mit lille spejl; men dig må jeg nok se og alle de andre løjerlige mennesker. Dig vil jeg dog helst se af dem alle; men du er ikke god at få fat på, for næppe har jeg dig på ét sted i verden før end du allerede er på et andet”.

”Kan du se mig når jeg er fraværende? skønne Mirza!” – spurgte Holger forundret.

”Ja, vist kan jeg. Hvormed skulle jeg ellers fornøje mig når jeg er alene?”

”Det er egentlig en hemmelighed” – sagde gubben – ”som Mirza ikke skulle sladre om. I min ungdom gav en venlig fe mig et kunstigt spejl hvori man kan se det fraværende. Det har jeg ikke kunnet nænne at skille mig ved uagtet min armod, for det er min datters eneste fornøjelse. Der hænger det, men jeg kan ikke vise dig dets forunderlige egenskab nu. Det er kun på en vis time om dagen det kan bruges”.

”Og da ser du helst mig, velsignede pige!” – sagde Holger henrykt og trykkede Mirzas lille hvide hånd til sit hjerte – ”nu skal ingen prinsesse i verden bringe mig til at glemme dig!”

”Jeg skal holde øje med dig i spejlet! Tag dig kun i agt du ikke lyver!” – sagde Mirza og truede ad ham med fingeren. – ”Men” – sukkede hun – ”i morgen eller overmorgen ved jeg nok, du har glemt mig”.

”Dersom du erindrer os om et år” – sagde gubben – ”skal du se mig og min datter igen; men lad mig så se du er blevet et fornuftigt menneske!”

”Det tvivler jeg på” – svarede Holger – ”men så gal bliver jeg vist aldrig at jeg finder nogen pige i verden så elskværdig som din datter” –

”Lad os nu tømme en flaske vin på det nye bekendtskab!” – afbrød gubben ham og tog en flaske frem inderst fra hulen. – ”Se, den har jeg gemt fra sidst jeg var rig” – vedblev han – ”til her engang kom en gæst jeg kunne nyde den med. Min datter har ingen smag derfor og vin smager mig aldrig uden selskab”.

De drak og Holger blev så glad og modig ved den begejstrende drik at han vovede til sidst at slynge sin arm om den skønne Mirza og trykke et elskovsfuldt kys på hendes blussende læber. Men nu faldt med ét en sådan fortryllende svimmel over ham at han segnede hen på mosbænken som i blund og da han slog øjnene op igen og de henrykkende drømme forlod ham, så han sig ene i skoven og solen stod højt på himlen.

”Hvordan hænger dette sammen?” – tænkte han og gned sine øjne – ”Hvor er den skønne Mirza blevet af? Har jeg ligget her og sovet siden i går? Og er måske Mirza og den gamle og alting en drøm?”. – Han gned øjnene igen, greb i sin lomme – og halvskillingen var borte. Han stak hånden i sin barm og fandt det gyldne hår. ”Nej, en drøm har det, Gud ske lov, ikke været” – råbte han glad og trykkede håret til sine læber – ”men lidt hekseri må der vist være med i spillet. Skulle den skønne, lille Mirza være en

heks? – Hm, hm! Det var en ulykke – men det fik ikke at hjælpe! Hun var dog den dejligste heks på jorden og skulle hun brændes, ville jeg brændes med! – Men hille død! Min ridderære! Det var jo i dag jeg skulle kæmpe for prinsessens og hele ridderskabets øjne og nu skal vi se jeg har sovet både fra sejr og ære”. Han skyndte sig tilbage til staden, og den første han mødte var Jochum som i sin herres ridderlige rustning kom hinkende med begge gangerne efter sig.

”Hvad skal det betyde? Jochum!” – spurgte Holger.

”Ak! Hvad ved jeg det” – svarede Jochum – ”Gud ske lov, I er levende, herre! Jeg troede I var kommet en ulykke til siden I ikke lod Jer se ved turneringen. Jeg har måttet sørge for æren, mens I var borte, men det er kun løbet mådeligt af som I ser. Jeg tog Eders rustning på og meldte mig i Eders navn ved skranken for dog at holde på æren så længe jeg kunne. Men da de helvedes trompeter lød og jeg skulle til at stikke fra mig med lanser, da fik jeg på én gang et sting tværs igennem hjertet og lige ud igennem ryggen, herre, og det var lige som lanser allerede sad i livet på mig og kildrede mig i indvoldene og jeg har aldrig kunnet tåle at kildres. Den kolde sved stod også på min pande og jeg fik derhos med tugt at sige sådan en kniben i underlivet at jeg faldt af hesten så lang jeg var, herre, men ridderen havde dog, Gud ske lov, ikke krummet et hår på mig. Han holdt endnu langt borte med den fældede lanse. Men så var det ikke nok med at jeg havde fået sting og kolik, så måtte jeg oven i købet høre, at de kaldte Jer en skrædder og kujon, herre! – Kort at fortælle, jeg blev kastet ud af skranken og Eders gode navn og rygte er fanden i vold”.

Jochum græd, men Holger brast i latter over den bedrøvelige helt og Jochum forundrede sig storligen over at han tog sig den sag så let.

”Jeg tænkte vist at I ville i det mindste hugge hovedet af mig” – sagde han – ”men da jeg ser I er i så godt et lune, herre, så vil jeg, min tro, heller ikke sørge længere! Der har I Eders rustning igen! Til mig passer den kun slet. Havde jeg måttet bruge de bare næver, skulle jeg nok have holdt på æren, herre! Men denne lanseprikken forstår jeg mig ikke på og det kildrer mig som sagt i tarmene hver gang jeg ser en lanse ret lige som jeg allerede sad på spid”.

”Det kommer af din alt for brændende fantasi, Jochum!” – sagde Holger – ”Men hvad sagde prinsessen til den ridderdåd?”.

”O! Tal ikke derom, herre! – Hun lo så hun var færdig at briste og alle ridderne med. Jo, det var en dygtig Holger Danske – sagde de – og jeg skammede mig som en hund på Eders vegne, herre!”.

”Men hvorfor sagde du da ikke hvem du var?”.

”Nej, dertil havde jeg dog for megen ære i livet, og da jeg troede I var død og borte, så tænkte jeg som så: Denne verdens herlighed kan han nu blæse et stykke”. –

”Det var snildt tænkt af dig, Jochum! Nu vil vi da ride videre! Prinsessen, må du vide, er jeg ikke længere forelsket i”.

”Det tænkte jeg nok” – sagde Jochum – ”og hende kan I nu også skyde en hvid pind efter. Men jeg kan dog ikke begribe, herre, hvorledes I så godt kan finde Jer i at være blevet udleet af hende og hele ridderskabet”.

”Det var jo ad dig de lo, dosmer!” – svarede Holger – ”Hvad kommer det mig ved?”.

”Men man troede jo dog det var Eder”.

”Hvad gør det til sagen når det dog var dig?”.

”Men det ved ingen!” –

”Jeg ved det jo og dermed basta!”.

”I er en underlig herre!” – sagde Jochum og de red videre.

Da de kom til skoven, tog de hvile under et træ og Holger fortalte den tro Jochum sit eventyr i hulen med gubben og den skønne Mirza.

Med forskrækkelse hørte Jochum at lykkeskillingen var borte og hans herre priste ham forgæves den dejlige Mirzas skønhed og det gyldne hår.

”Jo, der har I gjort et godt bytte, herre!” – sagde Jochum – ”I har givet al verdens rigdom bort for et hår, sovet æren bort og er oven i købet blevet gal af elskov til en heks som Fanden nok allerede har taget”.

”Jeg er det lykkeligste menneske under solen” – sagde Holger – ”om et år skal jeg se hende igen!”.

”Inden den tid” – smiskede Jochum – ”har I nok været forelsket i hundrede andre skønheder hvis jeg ellers kender Eders gode natur, herre!”.

Medens de endnu talte herom, kom et stort jagtselskab forbi med en prægtig dame i midten som red på en stålgrå ganger og skinnede som en sol i de gyldne klæder. Det var den skønne prinsesse med alle de tapreste riddere fra turneringen. Da disse så Holger sidde i græsset i sin velbekendte rustning, hilste de ham alle med en lydelig hånlatter. ”Der sidder den tapre Holger Danske!” – råbte de. Men da prinsessen så Holgers ansigt, blev hun så rød som blod i sine dejlige kinder. Hun satte ridderne i rette for deres spot og kunne ikke undlade at hilse den fremmede eventyrer som ærbødigt havde rejst sig, da hun nærmede sig og uden at forstyrres af riddernes hånlatter med velbehag betragtede den skønne kongedatter der så fuldkomment lignede Mirza, på den gyldne lok og den barnlige simpelhed nær hvilken her måtte vige for højhed og kongelig anstand.

Jagtselskabet drog forbi og Holger udbrød: ”Ja dejlig, henrivende dejlig er hun, men Mirza holder jeg dog mere af”.

Jochum stod imidlertid og var færdig at forgå af harme og skamfuldhed over den spot hans gode herre måtte udstå: ”Jeg vil ride efter dem” – råbte han – ”og fortælle dem den hele historie! Jeg kan ikke holde ud at se Jer hånet og foragtet for min skyld”.

”Jeg vil slås med dem!” – sagde Holger – ”så er den sag klar.” – Næppe var de steget på deres gangere før end de hørte et jammerskrig i skoven. De sprængte straks derhen hvor lyden kom fra og så nu prinsessen forfulgt af et rasende, såret vildsvin. Medens ridderne gjorde anstalter til at komme hende til hjælp, havde Holger allerede fældet vildsvinet. Da faren var forbi, kom først ridderne med megen iver for at hjælpe hende.

”Jo, I er nogle dygtige karle!” – sagde Holger – ”Har I nu lyst til at slås med mig, så kom!”.

Ridderne vidste ikke hvad de skulle tro om denne pludselige forandring hos den fremmede herre hvis fejhed og ubehændighed i ridderlige øvelser de troede sig noksom overtydede om. ”Han forstår nok bedre at slås med svin end med mænd” – sagde de og der fór straks en ridder imod ham, men som til alles forbavselse blev kastet af sadlen som en vante og da det således var gået den anden og den tredje med, afbrød prinsessen kampen og erklærede Holger for den tapreste ridder af dem alle.

”Så mange har endnu ingen overvundet i dag” – sagde hun – ”I har gjort mere, ædle fremmede, end at fægte for min farve og for spøg. I har kæmpet for mit liv og det for alvor. Drag nu med mig og lad kongen, min fader, bevise Eder sin og min erkendtlighed!”.

Holger kunne ikke afslå den skønne prinsesse denne bøn som blev ledsaget af et blik, der syntes at love ham en større lykke end den dristigste ridder havde vovet at drømme om. Men dette blik syntes først Holger ganske at forstå da det i flere dage ret ofte havde mødt ham, medens han levede ved hoffet som en fyrstelig gæst i al mulig glans og herlighed. Dog var prinsessen ikke den eneste skønne som betragtede den unge helt med så kærlige øjne. Det var tilfældet med alle de damer som så ham, fra den højeste til den ringeste, fra den halvvoxne pige til den ældste gråhædede matrone; thi uden at han vidste det, var den egenskab forbundet med hint gyldne hår som han bestandigt bar om sin hals at det uden at forandre hans udseende som af naturen var skønt og indtagende, gjorde det umuligt for nogen kvinde at se ham uden på øjeblikket at forelske sig i ham.

Dette var vistnok en hård prøve for den unge, letsindige helt; men til sin egen forundring holdt han prøven temmelig godt ud og var sin Mirza tro i hjertet, om også nu og da han kom i stillinger hvor han måtte være stok og sten for ikke at bevæges og lige så utaknemmelig som grusom for ikke at modtage en uskyldig gunstbevisning. Men da Jochum engang ville ågre¹ med sin herres pung og drage sig hans lykkestjerne hos de skønne til nytte, blev han i sin herres dragt overrasket af en hob skinsyge elskere og måtte i sin herres navn modtage alle de prygl, ridder Holgers alt for store elskværdighed ved denne lejlighed blev belønnet med. Nu svor Jochum i sit hjerte at han aldrig tredje gang skulle lade sig friste til at gælde eller undgælde for sin herre.

Prinsessen var imidlertid den klippe hvorpå Holgers troskab lettest kunne strandes. Hendes lighed med Mirza forførte ham ofte til at indbilde sig at det var prinsessen selv han havde set i hulen og at hun for at sætte hans hjerte på prøve havde spillet en komedie med ham. Vel savnede han hos hende den gyldne lok som syntes at udmærke den skønne Mirza frem for alle andre dødelige, men den kunne jo have været en tilhæftet prydelser som hørte til den eventyrlige maske. Prinsessens finhed, dannelse og fyrstelige mildhed henrev ham vel, men syntes ham dog ikke så elskværdig som Mirzas simpelhed og fortrolige tone; men denne kunne jo også have været maske. Jo mere han sammenlignede dem, jo mere forvildede deres billeder sig med hinanden. Kun når han om natten som ofte hændtes drømte om Mirza og så hende i hulen lege med sin lille hund og titte til ham under den venstre arm, kun da syntes han næste dag at ligheden med prinsessen var ikke nær så stor og at denne dog ikke trods alle sine yndigheder kom den skønne skovpige nær. Men efterhånden forsvandt Mirza mere og mere af hans drømme og prinsessen kom nu bestandig i stedet. Da så det ofte helt mådeligt ud med hans troskab. Prinsessen fordoblede nu også sin opmærksomhed for ham, hendes blikke syntes ham hver dag fortroligere og troskabshelten vaklede.

En dag kaldte kongen ham for sig, modtog ham med udtryk af den højeste nåde og sagde til sidst: ”Jeg har ingen sønner som I ved, ædle ridder, og behøver en støtte i min alderdom som jeg engang kan betro folk og land til. Min datter elsker Eder og jeg agter Eder som min tapreste ridder. Jeg har troet at bemærke at I heller ikke er blind for hendes yndigheder; bliv min søn og min efterfølger og hjælp mig mens jeg lever at bære det

¹ ɔ: Drive åger (skaffe sig fordel)

scepter som allerede begynder at blive mig for tungt!“. Med disse ord satte kongen sit diadem på hans hoved. Men i dette øjeblik stod den skønne Mirzas billede så levende for Holgers øje og prinsessen, som just nu trådte ind, skønnere og elskværdigere end nogensinde før, bragte en sådan kamp og forvirrelse i hans følelser at han blev kongen svaret skyldig og styrtede ud af slottet som en besat.

”Sadl min hest, Jochum!” – var det første han sagde – ”Jeg vil ud i den vide verden igen!”. Og da Jochum studsede så på ham og nølede, ilede han selv ned i stalden, svang sig på sin blis og fór ud af byen som om en ulykke var i hælene på ham og den forbavsede Jochum havde møje med at følge ham. Da Holger kom uden for byen, mærkede han først at han ingen hat havde på. Han fór med hånden over panden for at samle sine tanker og dog huske efter hvorfor han havde sådant hastværk. Til sin forundring fik han nu diademet i hånden som han i sin iver havde glemte at tage af. Medens han endnu forundrede sig herover, så han sig pludseligt forfulgt og i samme øjeblik omringet og afvæbnet af kongens hele livvagt som havde set ham flygte med det kongelige diadem og som nu bragte ham i lænker tilbage til byen hvor han straks blev kastet i fængsel og bevogtet som en stor forbryder. For første gang i sit liv mærkede nu Holger at han for alvor var vred, men vidste dog ikke på hvem, for kongen og prinsessen havde ingen del i dette og hende kunne han desuden ikke vredes på om det også skulle koste hans liv.

Da han havde ligget nogen tid alene i det mørke fængsel, dumpede der noget ind til ham og det var Jochum.

Da han mærkede hvad selskab han havde fået, gik hans vrede pludselig over og han gav sig ret af hjertet til at le over Jochums ynkelige gebærder.

”Jo, nu er det tid at le!” – sagde Jochum grædende – ”Om en time skal I hænges, herre! Jeg er kastet herind for at melde Jer det og holde Jer med selskab til mestermanden¹ løser mig af”.

”Det var snurrit!” – sagde Holger – ”Så skal jeg virkelig hænges? Nu vel! Man må forsøge alting i verden, Jochum! Det ene er lige så naragtigt, som det andet. For en time siden kunne jeg blive konge og få en prinsesse til brud og nu skal jeg hænges!”.

”I kan også gerne slippe for at hænges” – vedblev Jochum – ”hvis I hellere har lyst til at ægte prinsessen og blive kongens svigersøn. Vil I ikke det, så kan hverken kejser eller pave redde Jer, for efter dette lands vise love skal den hænges straks uden videre snak som offentligt bærer diademet og ikke hører til det kongelige hus. Jeg har befaling til at lade Jer vide at I har frit valg; men om en time skal I have taget Jer beslutning og enten gå til galgen eller brudeskamlen. Dersom I nu ikke er rent fra forstanden, så vælger I vel det sidste allerhelst da I jo er ganske forelsket i prinsessen”.

”Det er jeg rigtignok så halvt om halvt, Jochum!” – svarede Holger – ”Men jeg holder dog mere af Mirza og tvinge mig skal ingen – jeg vil hænges”.

”Nu kunne jeg ret have lyst – tag mig ikke min dristighed ilde op, herre! – Jeg mener kun som så jeg kunne ret have lyst til at prygle Jer, herre,” – sagde Jochum – ”for I er uden fortrydelse så fuld af egensindighed og galskab at der er ingen måde med. Må jeg nu spørge ethvert fornuftigt menneske om det ikke er bedre at have en dejlig prinsesse til kone, som man desuden er forelsket i, end at lade sig tridse op i en galge og ædes af himlens fugle?”.

¹ ☺: Bødlen

”Spar din tale, Jochum!” – svarede Holger – ”Det er min sag. Hvad rager det dig, at jeg bliver hængt? Når jeg er fornøjet dermed er det nok”.

”Ja, når I er fornøjet dermed, herre! så har jeg ikke et ord at sige mere denne gang. Det må vist også være ganske fornøjeligt at svæve sådan mellem himmel og jord og lade næse og øren hakke af sig uden at kunne sige et muk; lidt langhalset bliver man vel sagtens ved den dingle, men det hører med til fornøjelsen kan jeg tro”.

”Den tid den sorg!” – sagde Holger – ”Nu vil jeg være lystig så længe jeg kan. Hvad er der i den flaske du har med dig? Jochum!”.

”Vin, herre, til at drikke prinsessens skål i eller også på en lykkelig rejse hvis I endelig så vil. Drik nu kun først, så kommer I nok til forstand”.

”Vin!” – sagde Holger og drak – ”Nu hvad nød har vi så? Prinsessen leve! Havde jeg aldrig set Mirza, skulle jeg med stor fornøjelse taget hende, men nu er hun én gang kun prinsessen og der kan ikke blive noget af”.

”I vil altså hænges, herre!” – sagde Jochum – ”Eders ord i æren! Men jeg synes dog det var fornøjeligere om I ikke blev hængt”. Nu begyndte han forfra igen og søgte at bringe sin herre på andre tanker; men han ville ikke høre et ord mere om den sag og da flasken var tømt og timen forløbet, kom skarpretteren for at føre ham til galgen.

”Skal det endelig så være” – sagde Holger – ”så vil vi da nu tage afsked. Tak for denne gang, Jochum! Du har været mig en tro karl – for det meste og jeg skiltes heller ikke fra dig nu dersom du havde lyst til at følge mig længere; men det ser jeg nok du ikke har og overtale dig vil jeg ikke, Jochum! Havde jeg nu haft min halvskilling, skulle du arve den efter mig; men nu har jeg jo intet uden dette gyldne hår og det vil jeg tage med mig i galgen”. Da han sagde dette, blev han ganske rørt og vemodigt stemt; men da Jochum nu begyndte at hyle og jamre sig, fattede han sig straks igen og sagde: ”Fy for en ulykke, Jochum! Hvad er det at gøre sådan en støj for? Har du måske aldrig før set nogen blive hængt?”.

”Nej” – sagde Jochum og hylede.

”Så kom med!” – svarede Holger – ”Jeg vil vist tage mig ganske pudserligt ud i en galge. Det er skade jeg kan ikke stå nedenfor og se til, men være to steder på én gang kan man jo ikke. Gør det nu kort og godt, kære hr. mestermand!”. Derpå tog han bøddelen ved hånden og ville gå. Denne spurgte endnu engang om han ikke havde betænkt sig og ville ægte prinsessen.

”Nej” – svarede Holger – ”Jeg har ikke betænkt mig; men hvis I andre vil betænke Jer, skal det være mig kært. Sådan en karl som mig finder man ikke på gaden og det lumpne diadem I hænger mig for ville jeg ikke tage op på en vej”.

”Jeg lod Jer sgu gerne løbe hvis jeg turde” – sagde bøddelen – ”men jeg synes I er ret godt beredt. Nu er desuden jo alle anstalterne gjort og det skal være snart bestilt. Dog der kommer kongen. Kan I komme til akkord med ham endnu, så hænger jeg lige så gerne en anden”.

”Er det dit alvor, Holger, ” – spurgte kongen – ”at du hellere vil dø, end ægte min datter?”

”Ja, Eders Majestæt!” – svarede Holger utålmodigt – ”Vil I ikke tro mig, så hav den nåde at følge mig til galgen! Men skal jeg hænges, så lad det ske i en hast og lad os ikke spille tiden på unyttig tale!”.

”Hvad har du at udsætte på min datter?” – spurgte kongen.

”Hun er så dejlig og elskværdig som nogen prinsesse i verden” – svarede delinkventen – ”men hun måtte have en gylden lok og hedde Mirza, hvis hun skulle være min brud”.

”Er der ikke andet i vejen, så kom med mig!” – sagde kongen – ”Derfor er vel råd!”.

Holger fulgte kongen forventningsfuldt til borgen; der stod prinsessen i den skønne Mirzas fattige sigøjnerdragt og en gylden lok flagrede om hendes dejlige skulder blandt de lange kastanjebrune silkehår.

”Hvad ser jeg? Mirza!” – råbte Holger og fløj i hendes arme.

Kongen kastede purpurkåben til side og stod for ham som den gamle betler. I samme øjeblik kom også Mirzas lille hund og sprang velbekendt op ad Holgers ben.

”Kender du os nu?” – sagde gubben – ”Du har udholdt prøven og Mirza er din”.

”Men er det også dig selv? skønne Mirza!” – råbte den henrykte Holger.

”Tvivler du endnu, om jeg er mig selv?” – sagde den skønne og slog ham kærligt over skulderen med den gyldne lok.

”Men er du da ikke prinsessen?”.

”Jo” – svarede Mirza – ”jeg er både Mirza og prinsessen, og min fader både betler og konge. Når vi er kede af det ene, så er vi det andet – det koster os kun et ord”.

”Men går dette til uden hekseri, kære venner?” spurgte Holger.

”For det meste” – svarede gubben – ”alting i verden er i grunden lige forunderligt og ubegribeligt; kun hvad der ikke sker hver dag forlanger vi forklaring over. Jeg skal i morgen fortælle dig min historie! Mit hele liv er et forunderligt eventyr, og den der skal tro mig må have samme overbevisning om sit eget, det må synes så sædvanligt som det vil. Ifør dig nu din brudedragt, Mirza! Nu håber jeg Holger ikke længere afslår din hånd”.

”Nej, så fortjente jeg for alvor at hænges” – sagde Holger. Han omfavnede atter den skønne Mirza og havde gerne ført hende til alteret som hun stod der i den kære, eventyrlige sigøjnerdragt; men for folkets skyld opgav han dette barnlige ønske og snart stod prinsessen for ham i sin glimrende brudedragt. Nu skjulte hun ikke længere den gyldne lok. Den slyngede sig fortroligt om brudekransen blandt de mørke silkelokker og Holger så nu tydeligt at prinsessen og Mirza var den samme fortryllende pige.

Brylluppet stod nu med stor pragt og højtidelighed og Holger var så sjæleglad at han ofte gned sine øjne for at overbevise sig om at det ingen drøm var. Den tro Jochum var næsten lige så glad som hans herre og holdt samme dag bryllup med prinsessens skønneste terne¹.

Dagen efter brylluppet sagde Mirza rødmende til den lykkelige brudgom: ”Nu har du mig så ganske både med den gyldne og de brune lokker – giv mig nu mit guldhår tilbage! Nu forlanger jeg ikke at sætte din troskab mere på prøve og det var dog synd at alle piger skulle elske dig forgæves; men især gør det mig ondt for de ærværdige matroner som så længe har gjort sig til latter for din skyld”. Hun fortalte ham nu guldhårets lønlige kraft og han gav hende det villig tilbage da han vel mærkede at Mirzas medlidenhed med de ulykkelige elskende damer i grunden kom af en lille skinsyg frygt som klædte hende usigeligt elskværdigt.

Da den første glædesrus nogenlunde havde sat sig og den stillere, men inderligere lue gennemglødede ham som siden aldrig udsluktes i hans liv, men gav det en betydning

¹ ♀: Tjenestepige

han aldrig før havde drømt om da fortalte den gamle konge ham sine underlige hændelser således:

”Mit liv har haft temmelig lighed med dit, min søn, på det nær at jeg fødtes til at arve en krone som jeg ingen pris satte på. Jeg anså ofte betleren for lykkeligere end fyrsten fordi han hverken havde hus eller hjem, men kunne gå fra land til land og svæve i den sælsomme uvished om han skulle sulte ihjel inden aften eller måske finde en skat og være en rig mand i morgen. Jeg fandt intet behageligere end at styrte fra den ene yderlighed til den anden og lade lykken lege bold med mig. Derfor løb jeg også bort fra min fader og drog verden igennem på eventyr, snart som sigøjner og betler, snart som ridder og prins, lige som lunet eller omstændighederne førte det med sig og jeg var næsten lige fornøjet i enhver forfatning; thi min rigdom som min armod varede sjælden længe og forandring var jeg en stor elsker af. Tit styrtede jeg mig i livsfare for ikke at kedes ved den idelige sikkerhed og at jeg slap så vel derfra var ikke min skyld. Forelsket var jeg næsten bestandig, men sjældent længere end én dag i den samme skønhed. Alt gjorde et hurtigt, men let og flygtigt indtryk på mig, og intet fængslede mig længe til enkelt sted eller menneske. Den hele vide verden syntes mig mit hjem og alle mennesker mig lige beslægtede. Således førte jeg længe et omflakkende liv til jeg engang kom til det berømte land Avalun¹. Der kom jeg til et slot som tilhørte den dejlige prinsesse Melior. Hun var af feernes slægt og var så henrivende skøn og elskværdig at jeg hos hende forglemte hele den øvrige verden og blev et ganske andet menneske. Hun elskede mig inderligt. Jeg blev hendes gemal og levede hos hende som i Paradis. Hun var moder til din Mirza, min søn, og den gyldne lok, som udmærker min datter frem for alle andre dødelige, har hun arvet efter sin skønne, fortryllende moder. Men Mirza har kun af feernes natur den overordentlige skønhed og et åbent øje for naturens hemmeligheder som dog ene beror på besiddelsen af denne gyldne lok og det kunstige spejl som du så hos os i hulen. Det er også en gave af hendes moder så vel som den lykkeskilling som du kender fra vort første bekendtskab. Min forbindelse med den skønne Melior var en hemmelighed som jeg ikke måtte røbe under tabet af hendes besiddelse og min lykke var for sand og inderlig til at jeg ikke skulle våge over min løndom som en dyrebar skat. Men min lyst til at se mig om i verden havde ikke ganske forladt mig; jeg gjorde tit små eventyrlige rejser og forhøjede mig derved nydelsen af min lykke ved adskillelse og genforening, thi så længe jeg bevarede min hemmelighed, stod det fortryllede land mig åbent og jeg fandt altid uden vanskelighed vejen tilbage til mit gyldne slot og den skønne Meliors arme. Engang gjorde jeg bekendtskab med en mand hvis lange benrad-udseende i førstningen stødte mig tilbage, men som vidste at drage mig med sig på de lystigste og eventyrligste foretagender. Derved vandt han snart min fortrolighed og i et letsindigt øjeblik aflokkede han mig min hemmelighed. Da jeg kom tilbage fra denne ulykkelige rejse, var det fortryllede slot forsvundet og min stakkels lille Mirza lå alene i græsset og græd. Den skønne Melior var forsvundet med sit fortryllede slot og min lykke var forbi. Hin troløse ven så jeg aldrig mere. Jeg tog min spæde datter på armen og vandrede nu med hende lige så forladt og ulykkelig igennem verden som jeg før havde været glad og lyksalig. Til sidst slog jeg mig til ro her og tog efter min faders død hans trone i besiddelse. Men aldrig har

¹ ⚔: Avelon; er en hellig ø i keltisk mytologi, der beskrives i sagnkredsen om Kong Arthur. Den kaldes også ”æblernes ø” eller ”den lykkelige ø”... Jf. Wikipedia

jeg kunnet glemme min forsvundne, evigt elskede Melior og hver sommer har jeg med min datter gjort en valfart i den vide verden for atter at opsøge det fortryllede feland og min forsvundne lyksalighed; men forgæves” Her kom tårerne den gamle konge i øjnene; – han greb guldharpn i sin arm og sang:

”Hvor er du? skønne Avalun!
Mit tabte paradisi!
Om dine gyldne slotte kun
jeg drømmer til min sidste stund;
gråhærdet sjunger jeg din pris. –
Hvor er du? Skønne Avalun!
Mit tabte paradisi!

Hvor er du? Evigt unge brud!
Ser jeg dig aldrig mer?
Mit øje ild er slukket ud,
om dig guldløkken flagrer prud;
men ej gråhærdet ven du ser,
og så du mig, min ungdoms brud!
Du kendte mig ej mer”.

Den gamle konge tørrede en tåre af sit øje og vedblev: ”Således gik jeg hver sommer og sang min kummer og mit savn forgæves ud i den vide verden. Det var på sådan en valfart jeg så dig første gang og jeg gav dig min lykkeskilling for at se hvorledes du ville bruge den. Ved hjælp af mit tryllespejl kunne jeg stedse have øje med dig og da min datter havde fået dit billede så kært, gav jeg hende spejlet at hun kunne se dig så ofte hun ville. Efter hvad hun har fortalt mig om dig har jeg ingen grund til at fortryde mit venskab for dig. Uagtet du stedse har levet lystigt og halvgalt, har du dog stedse beholdt dit gode hjerte og at det sidder dig på det rette sted ved jeg. Men engang så Mirza dig i et værtshus da en mand gik fra dig som efter hendes beskrivelse må have været den lange, magre mand som var skyld i min ulykke. Vogt dig for ham, min søn! Thi efter hvad min datter kan se af naturens hemmeligheder så er denne mand et væsen som hverken hører til himmel eller jord og med ham er det ikke værd at have noget at skaffe”.

Holger blev urolig da han tænkte på sit spil med dette mistænkelige væsen og at han endnu stod i hans gæld på den forunderligste måde; men han tav dermed for ikke at bekymre den gamle og Mirza. Snart forglemte han også selv denne sorg og historien med spilleren forekom ham som en længst forsvunden, urimelig drøm. Før end det første år var til ende var Holger en lykkelig fader og i tre år var hans faderlykke tredobbelt. Men nu døde den gamle konge og det var ligesom han endnu i døden stirrede længselsfuldt efter hint fortryllede land og sin elskede Melior. Grædende tillukkede Mirza de brystne, stirrende øjne. Også Holger begræd ham oprigtigt som en god og kærlig søn og førte lykkelig scepteret efter ham. –

Nu var Holger da konge, havde den dejligste prinsesse i verden til hustru og tre sunde, velsignede børn som han inderligt elskede. Hans lykke var så stor at han ikke

kunne tænke sig den større når kun den gamle konge havde levet og set hans lyksalighed noget længere. Men den gamle var gået bort i rette tid.

En dag kom Holger hjem fra en lystrejse og Mirza kom ham ikke som sædvanligt med børnene i møde. De var ingensteds at finde og Holgers fortvivlelse var grænseløs.

Nu erindrede han sig atter hint ulyksalige spil hvori han i letsindig overilelse havde bortspillet sin højeste lyksalighed før end han nogensinde havde drømt sig den mulig.

I sin fortvivlelse gav han regeringen i sin første ministers hånd og forlod sit kongelige slot blot med sin halvskilling i lommen og fulgt af den tro Jochum som for at følge sin herre rev sig af armene på kone og børn.

Holger red længe uden at tale et ord, men så i tavs fortvivlelse hen for sig. ”Min konge!” – sagde Jochum som endnu bestandig havde frispas¹ hos ham – ”I gamle dage var I dog en anderledes karl da tog I Jer ikke verden så nær; men nu er I da blevet konge og ægteemand kan jeg tro, nu hænger I med hovedet”.

”I gamle dage var jeg en nar” – sagde Holger – ”derfor kommer jeg vel nu til at gå fra forstanden. Når man har spillet kone og børn bort til Satan – kan man sagtens hænge med hovedet”.

”Jeg tror I har ret, herre!” – sagde Jochum og korsede sig – ”I taler rigtig nok som I ikke var så ganske rigtig i hovedet”.

”Havde jeg ham kun fat!” – sagde Holger – ”så skulle du dog se, jeg er intet hængehoved endnu”.

”Herre!” – spurgte Jochum forskrækket – ”I vil dog aldrig slås med den Onde? – Det skal Fanden gøre! Tag Jer i agt, herre! Når man taler om den karl, er han nærmest”.

De red nu i en stor, mørk skov og kom just forbi en grotte; der stod et stenbord og ved bordet sad en lang, mager mand med tre ildrøde terninger i hånden og så stift på de rejsende. Holger kendte straks den lange, djævelske spiller. ”Tag min hest, Jochum, og gå til side!” – sagde han og sprang af – ”Jeg har et par ord at tale med denne gode mand”.

Jochum så forundret på sin herre og den besynderlige fremmede og adlød.

”Er du den trolld” – sagde Holger – ”som har vovet at berøve mig min dronning og mine børn ved dine forbandede koglerier?”

”Jeg har taget, hvad mit var”, svarede spilleren.

”Giv mig dem tilbage eller du er dødsens!” – truede Holger og greb til sit sværd.

Den lange mand hævdede en sort stav og sagde rolig: ”Hvor jeg har ret, er jeg mægtigere end alle konger på jorden. Et vink af denne stav og du kryber som en orm for min fod”.

”Så tog jeg ikke fejl!” – sagde Holger og studsede – ”Du er så et stykke af en djævel. Giv mig hustru og børn tilbage og jeg giver dig al verdens rigdom, jeg giver dig min lykkeskilling!” Han tog den frem og viste ham den; men spilleren lo: ”Agter du hustru og børn ikke mere værd end en halvskilling?” spurgte han.

”Jeg giver dig alt, hvad jeg selv ejer i mit kongerige!” – sagde Holger.

”Du skylder mig det som er dig vigtigere” – svarede spilleren – ”du skylder mig to år af dit liv; når du i dem har trællet i mine bjerggruber, kan vi tales ved!”.

¹ At drive dristig spas, kåde løjer, stille nærgående spørgsmål, m.m.

² ♪: Trolldomskunst; hekserier, m.m.

”Jeg vil trælle ti år for dig i dine bjerggruber – giv mig kun Mirza og de uskyldige børn tilbage!”.

”Bedre op!” sagde spilleren.

”Jeg giver dig tyve år af mit liv – lad mig få dem tilbage!”.

”Det forslår kun lidt” – sagde spilleren med et hånligt smil – ”desuden ved du jo ikke engang om du har så mange tilbage!”.

”Jeg giver dig mit hele liv” – råbte Holger fortvivlet – ”lad mig kun se dem og vide dem frelst!”.

”Hvad skal jeg med dit liv? ” – svarede spilleren koldt – ”Det har kun værd for dig, men intet for mig; jeg har trælle nok i mine bjerggruber. Men hør nu et andet forslag! Jeg vil give dig de to år tilbage som du skylder mig – jeg forlanger hverken din rigdom eller dit kongerige, ja jeg vil give dig hustru og børn uskadte tilbage når du efter et langt og lykkeligt liv vil afstå mig den smule fornøjelse, du venter i den anden verden som dog jo ingen alligevel kan være vis på – allermindst sådan en karl som du der allerede har spillet kone og børn og to år af sit liv bort”.

”Nej, djævel!” – udbrød Holger – ”før vil jeg kæmpe med dig og hele Helvede selv; endnu kan du dog kun slå legemet ihjel”. Han drog nu sit sværd og slyngede det rasende mod troldmandens hoved; men den lange mand hævdede hastigt sin tryllestav – og Holgers arm stod stiv og urokkelig i den truende stilling.

”Vi kan endnu komme til akkord” – sagde spilleren – ”du vil ikke give mig hvad jeg forlanger, nu vel! Så sæt det da på spil! Lykken har været med dig så tit, måske er den det endnu. Kast terninger med mig! Dersom du vinder, så er vi kvit for evigt og alt hvad du har tabt er genvundet; taber du, skal du først betale mig på dommedag og skal have liv, kongerige, hustru og børn og al verdens lyksalighed oven i købet! Men så må du kaste din lykkeskilling fra dig; thi så længe du har den, kan ikke Fanden selv spille med dig. Gør nu hvad du vil! Din venstre arm er fri”.

”Jeg kaster” – svarede Holger og blegnede, i det samme kastede han lykkeskillingen fra sig og greb de forfærdelige terninger – ”men hvo står mig inde for at du spiller ærligt? Satan! Du kan sagtens få terningerne til at trille som du lyster”.

”Dersom jeg ikke denne gang spiller ærligt og lader lykken alene her råde, så gælder min fordring ikke på dommedag og du tror dog vel han kan se det som sidder øverst i retten”.

”Jeg har kastet!” – stammede Holger – og terningerne rullede klingende hen over stebordet. Han vovede næppe at se hvad han havde kastet; men blodet fór ham højt fra hjerte til kind da han så to seksere og en femmer.

”Nu skal der mere end en Helvedes lykke til at vinde” – råbte spilleren og bed sig i de tørre læber – ”det lader til at lykken er dig bedre end forstanden, du galning, og at jeg har gjort akkord som en dosmer”.

Harmfuld greb han terningerne og rullede dem hen over stebordet; men forfærdet så Holger tre seksere ligge i vejret – og sank til jorden uden bevidsthed.

Da han kom til sig selv igen, befandt han sig i sin hustrus og sine børns arme på sit kongelige slot og den tro Jochum stod bekymret ved døren og begræd allerede sin herre som død. Men så snart han slog øjnene op, var han sund og glad og syntes slet ikke at erindre hvad der var sket; dog spurgte han Mirza hvor hun havde været henne så længe med børnene.

”Jeg ved du har været i stor angst for os” – svarede hun – ”og min ubesindighed kunne nær komme mig dyrt at stå og kostet os dit liv. Jeg var alene med børnene gået ud i skoven for at finde den hule hvor jeg første gang så dig; men jeg forvildede mig så forunderligt at det var mig umuligt at finde ud igen af skoven. Endelig traf vi din tro tjener, Jochum, og straks efter dig i den forfatning som du nu Gud ske lov er udrevet af”.

”Her er eders lykkeskilling, herre!” – sagde Jochum – ”Jeg fandt den i græsset da jeg vågnede, for I må vide jeg kom mod min vilje til at tage mig en god lur mens I talte med den fremmede mand i skoven. Han var borte da vi kom til Eder, men havde nok snakket Jer i søvn og det så dygtigt at jeg troede I rent havde glemt at vågne igen. Nu er vi da Gud ske lov alle lysvågne og kone og børn er I kommet sovende til, herre!”.

Holger rystede med hovedet og syntes at være vågnet af en slem drøm, men som han aldeles ikke kunne erindre sig.

Han levede længe igen et fornøjeligt liv og alt hvad han foretog sig lykkedes ham. Førte han krig, var sejren altid hans. Det var ligesom lykken søgte at forekomme ethvert af hans ønsker og dagene svandt for ham som øjeblikke.

Engang var der stort selskab ved hans hof. Da han var træt af dansen og de andre forlystelser, satte han sig hændelsesvis ned ved et tavlboard¹ og tog nogle terninger i hånden for at lege dermed for sit mindste barn; men da terningerne trillede hen over bordet, fór der pludseligt en gysen igennem ham og et grueligt lys gik op for hans sjæl. ”Fordømte terninger” – råbte han – ”I har kostet mig min salighed”. Som afsindig forlod han selskabet og åbenbarede nu i enrum sin bekymrede hustru den hele rædsomme hemmelighed som nu først så pludseligt var kommet tilbage i hans erindring. ”Jeg har været vanvittig” – råbte han – ”jeg står alt med foden i afgrunden, vis mig en udvej! Ingen bod og pinsel er så stor at jeg jo vil underkaste mig den; men jeg får aldrig ro før min grusomme kreditor selv giver mig sin fordring tilbage; vidste jeg kun hvor han var at finde – skulle jeg så søge ham ved verdens ende, jeg ville gå og bringe ham hvad offer han fordrer!”.

Den arme Mirza var forstummet af rædsel. Nu lyste der et glimt af håb i hendes skønne øjne: ”Jeg har endnu min moders spejl!” – sagde hun – ”Deri kan vi se det fraværende”. Hun rakte det til Holger som nu så det for første gang og da det just var den time da dets forunderlige kraft ytrede sig, så han tusinde billeder af fraværende genstande og endelig også hin lange, magre mand som sad fjernt på en sten i en ørken i Afrika og ridsede trolddomscifre² med sin stav i sandet.

”Jeg rejser til ham” – sagde Holger – ”giv mig spejlet med! Regér du folk og land og bed til Gud at min valfart må lykkes!”.

Endnu den samme time tog han afsked med den bekymrede Mirza, trykkede hende og børnene til sit beklemte hjerte og red bort med spejlet og med sin lykkeskilling i lommen ledsaget af den tro Jochum som på ingen måde ville skilles fra sin herre.

Efter mangfoldige besværligheder kom de endelig til Afrika. Ofte var Holgers liv i fare, snart på havet, snart i de vilde afrikanske ørkener hvor glubende dyr både dag og nat vrimlede omkring ham og desuden røvere og mordere gjorde vejene usikre. Dødsfrygten, som Holger aldrig før havde kendt, forfulgte ham nu som en martrende plageånd ved

¹ ☺: Tavlebord; spillebord

² ☺: Trolddomstegn

hvert skridt og han vågede over sit liv og forsvarede det med et raseri som kun den kan tænke sig der har sat sit alt på dette liv alene.

Efter en mageløs bodsvandring kom han med den tro Jochum til det sted, han søgte. – Jochums hest var styrtet og Holgers blis var sønderrevet under ham i kampen med en tiger. – Men troldmanden fandt han nu dog ikke og med forskrækkelse så han i spejlet at hans frygtelige kreditor sad fjernt i en hule ved bjerget Kaukasus. Også dér kom han endelig med utrættelig udholdenhed hen og nu traf han også virkelig sin dæmoniske salighedsfjende som sad i en hule ved et stenbord og havde lige som sidst de fordømte terninger i hånden.

”Har du mere at sætte på spil?” – sagde han til Holger – ”Vil du måske vove din kones og dine børns salighed for din egen, så kom!”.

”Nej, Satan!” – sagde Holger – ”Det kun ikke; men er der intet andet i verden hvormed jeg kan løskøbe mig af din gæld?”.

”Det kunne vel være!” – svarede den djævelske spiller med et hånligt smil – ”Din smule sjæl er ikke så kostbar at der jo vel kan gives det som kan opveje den. Bring mig den sten som St. Peder kastede i havet og du skal være mig kvit for evig. Du gør mig ellers for megen ære ved at kalde mig Satan – jeg er kun en af hans ringeste tjenere. Når du tre gange kalder på Fimbul¹, skal jeg stå for dig hvor du så er!” Med disse ord var trolden forsvundet og Holger stod alene ved bjerget med Jochum som nu også var indviet i hans rædsomme hemmelighed og med forundring havde hørt hvert ord.

”Den sten, St. Peder kastede i vandet, jo den kan vi lede efter til Dommedag” – sagde Jochum – ”om vi også fiskede hver sten op som ligger på havsens bund hvo siger os da hvilken der er den rette?”.

”Borttag mig ikke det sidste håb!” – sukkede Holger – ”Nu vil vi rejse hjem til søs så er vi dog i det mindste i stenens element og så længe der er liv er der håb”.

Så snart de kom til en søstad, hyrede de et skib og gik til sejls og hver gang de landede på en kyst, gik Holger hele timer ved strandbredden og så på stenene som havet havde opkastet, men kom stedse mere rådvild og håbløs tilbage. Efter mange farer og besværligheder kom han endelig hjem igen til sit rige, men den længselsfulde Mirzas og børnenes glæde ved at se ham igen var ikke i stand til for et eneste øjeblik at bortfjerne hans kummer. Nu fortalte han Mirza hvilket underværk der ene kunne frelse ham og hvilken umulighed dæmonen havde fordret. Men Mirza blev dog ikke så nedslået over denne tidende som han havde troet. ”Du ved” – sagde hun – ”at jeg efter min moder har arvet et mere åbent øje for naturens hemmeligheder end der blev andre mennesker til del; for første gang siden vor forening vil jeg tage min tilflugt til en gave som i sig selv er uskyldig når den bruges til det gode, men du har dog mit spejl endnu? Uden det kan jeg intet hemmeligt se”.

”Spejlet har jeg” – sagde Holger og rakte hende det. Og nu indesluttede hun sig tre dage i sit kammer og beredte sig ved bøn og faste til at se det forborgne². Den fjerde dag kom hun ud af sit kammer og hendes åsyn var blegt, men lige som forklaret. Spejlet holdt

¹ Beslægtet med ordet Trold. *Den store Sanger; navn på Odin som den, der ved sin visdom og sine tryllesange har magt over alt*, jf. Salmonsens. *Ordet indgår i oldislandske ord, hvor det har forstærkende betydning, kendt i Fimbulvinter om den lange, hårde vintertid, der iflg. den nordiske mytologi går forud for verdens undergang*, jf. Arkiv for Dansk Litteratur

² ☪: Skjulte

hun i sin hånd; men det var sønderknust: ”Du kan frelses, min Holger!” – råbte hun glad og kastede det overnaturlige arvegods fra sig.

Holger så hendes offer. Han trykkede hende tavs til sit bankende hjerte og hun vedblev: ”Den sten, som din sjælefyende har forlangt for din frelse, er den farligste af alle hemmeligheder i naturen og mange vise har for dens skyld grundet sig til vanvid. Den har fordem ligget under roden af Kundskabens Træ; nu ligger den på havsens bund hvor den fromme apostel har nedkastet den på det den ikke skulle blive til fordærvelse for menneskene. Den hører ikke hjemme på Jorden og endnu mindre i Himlen, men drager ofte lige som magnetisk væsner til Jorden fra den verden hvorfra den er kommet. De elsker og søger denne skat, men har ikke magt til at hæve den formedelst det hellige billede som står på kysten hvor den er nedkastet. Ved Ancona på Italiens kyst står et madonnabillede af marmor og hundrede skridt derfra ligger stenen. Den har form og størrelse som et menneskeøj, men er sort som kul og lyser om natten som ild; derpå kan du kende den. Når den kan frelse en menneskesjæl, kan en uskyldig hånd hæve den og det er en velgerning for menneskene at den kommer tilbage til den verden hvor den hører til; men det kan kun ske ved et menneske som står på det farlige overgangspunkt mellem lyset og mørket”.

”Der står jeg” – udbrød Holger – ”jeg kan række den største djævel hånden og være en midler mellem Jorden og Helvede. Giv mig vort yngste barn med, Mirza! Hendes uskyldige hånd skal hæve den frygtelige skat og enten kommer jeg aldrig mere eller frelst igen i dine arme”.

Nu begav Holger sig straks på rejsen med barnet og Jochum fulgte troligt sin herre.

Efter at de længe forgæves havde søgt og den beængstede Holger ofte havde været nær ved at fortvivle, fandt de endelig madonnabilledet ved den italienske kyst som Mirza havde beskrevet dem nøje. Her sank Holger på sit ansigt i sandet og bad om nåde og lykke til sin sælsomme gerning. Ved midnat, da vandet var lavt, bar han barnet hundrede skridt ud i havet og nu så de stenen lyse som et ildøj på den lave havbund. Med en inderlig bøn bøjede Holger barnet ned under vandet og det greb uden frygt den lysende sten som syntes det et kosteligt legetøj. Sjæleglad gik Holger tilbage med barnet og den sælsomme skat.

Endnu den samme nat gik han ene til en gammel ruin, kaldte tre gange på Fimbul og den djævelske spiller stod for ham. Da han så stenen lyse i Holgers hånd, syntes hans forbavselse stor. ”Vi er kvit for evigt!” – råbte han og greb efter stenen; men Holger slog et kors over den før han rakte ham den og dæmonen sank i afgrunden for hans øjne og hylede.

Efter at nu Holger for St. Peders stol havde modtaget syndstilgivelse og velsignelse, ilede han glad tilbage i sin dronnings arme og blev fra den tid af et ganske andet menneske. Ved et dådfuldt liv, og med blikket stadig henvendt mod den himmel han havde været så nær ved at tabe for evigt søgte han nu på den værdigste måde at afsone den synd hans ungdoms letsindighed havde forledt ham til. Han blev siden næsten et mønster for konger og levede et langt og lykkeligt liv. Hans børn havde alle efter den skønne Mirza et gyldent hår blandt de mørkebrune lokker og var alle overordentligt skønne og lykkelige i kærlighed. Den guldbringende halvskilling gik også fra slægt til slægt i Holgers talrige familie og skal endnu findes hos hans sildigste efterkommere.

Men Jochum havde troet det var synd at den onde så ganske skulle løbe af med de vises sten som han ganske vist troede det var hans herre havde fundet i havet og da de gamle tyvenykker endnu ikke så ganske havde forladt ham, havde han listet sig til at skrabe et par sandskorn af stenen og gemte dem hos sig som en stor skat. Han blev virkelig også i kort tid så vis at hverken hans herre eller noget andet fornuftigt menneske kunne forstå et ord af hvad han sagde og dertil så overmodig at han troede Vor Herre først i ham var kommen til rigtig forstand. Mange lærde troede nu også i Jochum at opdage et uhyre filosofisk hoved og måske var han blevet en vigtig person i den menneskelige kulturhistorie og havde gjort epoke i litteraturen som opfinder af et mageløst filosofisk system. Men en dag tabte han sine sandskorn i stalden og så snart de var kastet på møddingen, var Jochums visdom forbi og han blev atter den samme lystige og jævne karl han altid havde været. I de følgende tider skal hine sandskorn ofte være fundet og tabt igen skønt vel næppe så rene som da Jochum besad dem, men med langt finere infernalske virkninger.

